

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Bf.II.578/2016/6.sz.

A Debreceni Ítéltábla, mint másodfokú bíróság Debrecenben, a 2016. december 5. napján megtartott nyilvános ülés alapján meghozta és kihirdette a következő

végzést:

A különös kegyetlenséggel, a bűncselekmény elhárítására idős koránál fogva korlátozottan képes személy sérelmére elkövetett emberölés büntette és más bűncselekmény miatt ellen indított büntetőügyben a Debreceni Törvényszék 2016. július 6. napján kihirdetett 24.B.176/2016/25. számú ítéletét helybenhagyja.

A szabadságvesztés tartamába beszámítja a vádlott által az elsőfokú ítélet kihirdetésétől a mai napig előzetes letartóztatásban töltött időt.

A másodfokú eljárásban felmerült 10.000 (tízezer) Ft bűnügyi költséget a vádlott viseli.

Indokolás

A Debreceni Törvényszék a rendelkező részben írt határozatával vádlottat emberölés büntette (Btk. 160. § (1) bekezdés, (2) bekezdés d) és k) pont I. fordulat) és folytatólagosan elkövetett testi sértés büntettének kísérlete (Btk. 164. § (1), (6) bekezdés c) pont) miatt - halmazati büntetésül - 20 év fegyházbüntetésre és 10 év közügyektől eltiltásra ítélte. Megállapította, hogy a vádlott a büntetés kétharmad részének, de legkevesebb három hónapnak a kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. A szabadságvesztés tartamába beszámította a vádlott által előzetes fogvatartásban töltött időt. Rendelkezett továbbá a lefoglalt bűnjelekről és a bűnügyi költség viseléséről.

Az ítélet ellen két irányban jelentettek be fellebbezést.

Az ügyész a vádlott terhére, a büntetés súlyosítása, a vádlottal szemben életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása érdekében jelentett be fellebbezést. Jogorvoslatát írásban részletesen indokolta (elsőfokú bírósági irat 29. sorszám), melyben kifejtette, hogy a tényállás megalapozott, a vádlott bűnösségére vont következtetés okszerű, mint ahogy a cselekmények minősítése is törvényes azzal, hogy a vádlott helytállóan nem eshetőleges, hanem egyenes ölési szándékkal cselekedett a sértett életének kioltása során. Érvelése szerint a szándék formáját illetően az ítélet a Be. 352. § (2) bekezdés d) pontja értelmében téves ténybeli következtetés folytán megalapozatlansági hibában szenved, mely a másodfokú eljárásban orvosolható. A törvényszék a büntetés kiszabása során irányadó szempontokat nem vette megfelelően figyelembe, és nem tulajdonított kellő nyomatékot a súlyosító tényezőknek, ezáltal túl enyhe büntetést szabott. Álláspontja szerint a vádlottal szemben életfogytig tartó fegyházbüntetés kiszabása indokolt, ezért határozatlan tartamú büntetés kiszabására

tett indítványt azzal, hogy az ítélet tábla a feltételes szabadságra bocsáthatóság legkorábbi időpontját harminc évben állapítsa meg.

A vádlott és a védő pedig elsődlegesen felmentés, másodlagosan enyhítés céljából éltek jogorvoslattal. A védő a másodfokú eljárásban a fellebbezését írásban indokolta (másodfokú bírósági iratok 5. sorszám), melyben mindkét fő tényállásrészt iratellenesség és helytelen ténybeli következtetés miatt a Be. 352. § (2) bekezdés c) és d) pontja alapján megalapozatlannak tartotta. Figyelemmel a személyi és orvosszakértői bizonyítás anyagára ugyanis kétséget kizáró módon nem állapítható meg, hogy a cselekménysor első részében a vádlott valóban bántalmazta a sértettet, ez ellen szól ugyanis, miszerint nem zárható ki, hogy a beteges, idős sértett elesés által szerezte sérüléseit. Kétséget kizáróan nem bizonyítható a vádlott terhére a sértett halálához vezető bántalmazás sem, e körben ugyanis az orvosszakértői vélemény nem nyújt megfelelő támpontot a megalapozott tényállás rögzítésére, mint ahogy a személyi bizonyítás anyaga sem.

A Debreceni Fellebbviteli Főügyészség a Bf.164/2016/5-I. számú átiratában - és képviselője a nyilvános ülésen - a vádlott terhére bejelentett ügyészi fellebbezést fenntartotta, míg a védelmi jogorvoslatokat nem találta alaposnak. Észrevételében a tényállás kisebb kiegészítése és a vádlott egyenes ölési szándékának megállapítása mellett az elsőfokú ítélet részben megváltoztatását, a vádlottal szemben életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását, egyebekben az elsőfokú ítélet helybenhagyását indítványozta.

A védő a nyilvános ülésen az elsődlegesen a teljes körű felmentésre, másodlagosan a büntetés enyhítésére irányuló védelmi jogorvoslatot fenntartotta.

A bejelentett perorvoslatok folytán az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletét és az azt megelőző eljárást a Be. 348. § (1) bekezdése alapján teljes terjedelemben felülbírált. A törvényben előírt teljes revízió keretében a fellebbezések okára és céljára tekintet nélkül bírálta felül a tényállás megalapozottságát, a bűnösség megállapítását, a bűncselekmények minősítését és a büntetés kiszabását is.

A felülbírálat során megállapította, hogy a törvényszék a bizonyítási eljárást döntően a perrendi szabályok megtartásával folytatta le. Nem vétett sem feltétlen, sem olyan jellegű relatív perjogi hibát, amely a bizonyítás törvényességét érintené, vagy az érdemi felülbírálatot kizárná.

A másodfokú bíróság hivatalból külön részletesen vizsgálta, hogy a vádlott kihallgatása során nem történt-e - a bizonyíték értékelésére kiható - eljárási szabálysértés. A válasz nemleges. A 2016. május 27-i tárgyaláson a bíróság a perrendnek megfelelően a kihallgatása előtt a vádlottat figyelmeztette a Be. 117. § (2) bekezdésében írt hallgatás jogára, a törvény 289. § (2) bekezdésében írt, a tárgyaláson gyakorolható jogaira és a Be. 117. § (4) bekezdésének megfelelően arra is, hogy vallomásában más bűncselekmény elkövetésével hamisan nem vádolhat (14. számú tárgyalási jegyzőkönyv 2-3. oldal). A figyelmeztetés megértése után a vádlott nyilatkozott, hogy nem érzi magát bűnösnek, kitérve arra is, hogy vallomást nem kíván tenni (14. számú jegyzőkönyv 3. oldal 1. bekezdés). E nyilatkozatrész miatt kellett vizsgálni, hogy a vádlott nem kívánt-e élni a hallgatás jogával, mert a *Miranda elv* alapján a magyar büntető eljárási törvényben már hosszabb idő óta élő generális szabály megsértése a terhelt tárgyalási vallomásából, mint bizonyítási eszközből származó bizonyítékot kizártta teheti. A vádlott a kardinális figyelmeztetés után ugyanakkor előadta, hogy „kérdésekre válaszolok, a személyi körülményekre nyilatkozok”, ezáltal vallomástételi szándéka, figyelemmel a tárgyalás későbbi részeire is, egyértelműen megállapítható. A Be. 117. § (2) bekezdésének megsértése így nem állapítható meg, a bíróság törvényesen vonta értékelés körébe a terhelt tárgyalási vallomását, kétségtelen azonban, hogy a Be. 118. § (1) bekezdésének megfelelően

a jegyzőkönyv tanúsága szerint arra nem adott módot, hogy a vádlott a vallomását összefüggően adhassa elő, de a már jelzettek szerint ilyen terhelti igény valóban nem merült fel, ezért a vádlotthoz a kérdések intézése nem kifogásolható, és összességében nem valósult meg az adott bizonyítási eszközökből származó bizonyíték tekintetében olyan törvénysértés, mely a bizonyíték perjogi okból való kirekesztését indokolta volna.

Az elsőfokú bíróság ügyfelderítési kötelezettségének eleget tett és döntően megalapozott tényállást állapított meg, mely csak kisebb részben volt hiányosság és iratellenesség folytán megalapozatlan (Be. 351. § (2) bekezdés b) és c) pont).

Az elsőfokú ítélet tényállása - amint a fellebbviteli főügyész helyesen hivatkozott rá - eltért az iratok tartalmától a 2014. júliusi rendőrségi bejelentés konkrét időpontját érintően. Ezen túlmenően sértett bántalmazásával és halálhoz vezető sérüléseivel kapcsolatban volt észlelhető olyan ténybeli hiányosság, mely relevanciával bírt a cselekmény helyes jogi megítélésével kapcsolatban is.

Az iratellenes megállapítások helyesbítése nyilvánvalóan nem mellőzhető. A hiányosságok kapcsán az ítélet tábla megjegyzi, hogy e megalapozatlansági ok akkor állapítható meg, ha a bíróság megvizsgál és értékel valamely lényeges tényre vonatkozó bizonyítékot, ennek ellenére arra vonatkozóan mégsem állapít meg tényeket. A jelentőséggel nem bíró, csupán átkötő részlettel kapcsolatos vonatkozó hiányok rendszerint nem indokolják a tényállás kiegészítését. Jelen esetben azonban a sértett bántalmazása és a sérülések egyes, a tényállásban nem szereplő jellemzői kihatással bírnak a cselekmény jogi megítélésére is, ezért az ítélet tábla alaposnak tartotta az ügyészi indítványt a tényállás kiegészítésével kapcsolatban. Megjegyzendő, hogy a történeti tényállás hiányossága részben ítéletszerkesztési hibából fakadt, mert a bíróság egyes lényeges ténymegállapításait a bizonyítékok, és a cselekmény jogi értékelésével kapcsolatos indoklásrészben rögzítette. A Kúria gyakorlata által is meghatározott ítélkezés szerint az ítélet egységes egész, a mérlegelési és a minősítési indoklás ténymegállapításai a tényállás körébe tartoznak, a Be. 258. § (3) bekezdés c) és d) pontja szerint azonban az ügydöntő határozat indoklásában egyértelműen el kell különülni a történeti tényeknek, mint a bíróság által valósnak ítélt és bizonyítottanak talált múltbéli eseményeknek, és e múltbéli eseményeket igazoló bizonyítékoknak.

A másodfokú bíróság a tényállást a Be. 352. § (2) bekezdés a) pontjában írt jogkörében az iratok tartalma és ténybeli következtetés alapján a következők szerint helyesbíti, illetve egészíti ki.

- Elsőfokú ítélet 7. oldal 7. bekezdés: rendőr zászlós és rendőr alezredes intézkedésére 2014. július 6. napján került sor. (nyomozási irat 885. lapszám alatt csatolt rendőri jelentés).
- 9. oldal 6. bekezdés: sértett a nyaktájéki, halálhoz vezető sérülését a halál beállta előtt 1-2 órával szenvedte el (ítélet 30-31. oldal).
- 9. oldal 7. bekezdés A vádlott a sértett halálához vezető bántalmazást követően a helyszínt megváltoztatta, a sértettet átöltöztette, a cselekményei nyomait megpróbálta eltüntetni (ítélet 33. oldal 7. bekezdés).
- 11. oldal 2. bekezdés: A vádlott által a sértettnek 2015. április 4-6. napjai között okozott zúzódásos és hámfosztásos sérülések gyógytartama életben maradás esetén 4-6 hét (dr. és dr. orvosszakértők tárgyalási meghallgatása, 23. számú tárgyalási jegyzőkönyv 11. oldal 4. bekezdés).

- 11. oldal 2. bekezdés: A sértetten nagyszámú sérülés alakult ki nagy kiterjedésű beverzésekkel, melyek nagy fájdalommal járnak (ítélet 31. oldal 2. bekezdés).
- 11. oldal 3. bekezdés: A sértettnél a nyelvcsonttörés azonnali közvetlen életveszélyes állapotot eredményezett (ítélet 31. oldal 3. bekezdés).
- 11. oldal 3. bekezdés: A sértetten a baloldalon a gégefő alatt mintegy 4 cm-re alakult ki a beverzés (igazságügyi boncjegyzőkönyv, nyomozási iratok 317. lap 1. bekezdés).

A kiegészítéssel és helyesbítéssel a tényállás teljes mértékben megalapozottá vált és a Be. 352. § (2) bekezdése értelmében a másodfokú ítélezés alapját képezte.

A törvényszék az ügy helyes megítélése szempontjából lényeges bizonyítékokat megvizsgálta és azokat a logika szabályai szerint okszerűen értékelte. Számba vette a terhelt védekezését, a releváns tanúvallomásokot, a sértett sérüléseit és halálának okát elemző igazságügyi boncjegyzőkönyvet és orvosszakértői véleményt, a helyszín adatait, mint ahogy a fontos okirati bizonyítékokat is. A törvényszék a bizonyítékok igen alapos, szerteágazó és részletes értékelésével a büntetőjogi főkérdések tekintetében központi jelentőséggel bírói tényeket hibátlanul rögzítette. Indokolási kötelezettségének mindenben eleget tett, részletesen megindokolta, hogy a vádlott vallomásait mely részekben fogadta el s mely részeket nem talált megfelelő bizonyító erejűnek a tényállás megállapítása során. A mérlegelés és az indokolás logikai hibában nem szenved, a tényállás a helyesbítést követően megalapozott, így a másodfokú bíróság az ítélezését a tényálláshoz kötöttség már felhívott elvére figyelemmel arra alapította.

Miként a fellebbviteli főügyészség képviselője a nyilvános ülésen helyesen mutatott rá, az ítélet 25. oldalának 2. bekezdésében írtak, miszerint „semmi sem zárta ki, hogy a vádlott és a sértett kapcsolata harmonikus is lehetett”, a történeti tényállással ellentét, és megfelelően nem indokolt, azt a bizonyítás anyaga nem támasztja alá, ezért az indokolás jelzett részét a másodfokú bíróság mellőzte. Egyrészt ez feltevés, másfelől az indokolás más helyes részei alapján épp az állapítható meg a folyamatos és tartós bántalmazás miatt, hogy a vádlott és a sértett kapcsolata nem volt harmonikus, sőt a sértett végül már rettegett az őt az ütlegek miatt fenyegetés hatása alatt tartó vádlottól.

Az elsőfokú bíróság ítélete is tartalmazta, és a másodfokú bíróság általi helyesbítést követően már a történeti tényállás része, hogy a vádlott a büncselekmény elkövetése után megváltoztatta a helyszínt. A helyszín adatai, mint közvetlen bizonyítékok, valamint a helyszín alapján megállapított tényekből vont következtetés alapján a helyszín megváltoztatása szintén a vádlott általi elkövetést támogatta. Jelen ügyben az ítélet táblája megállapította, hogy a vádlott a helyszínt részben megváltoztatta, azaz kriminalisztikai értelemben megváltoztatott, részleges beállítású helyszínről van szó (l. Tremmel Flórián - Fenyvesi Csaba - Herke Csongor: Kriminalisztika Tankönyv és Atlasz, Dialóg Campus Kiadó, Budapest - Pécs, 2005, 300.o.).

A felmentést célzó védelmi fellebbezés lényegében a bizonyítékok okszerű mérlegelésén keresztül támadta a megalapozott tényállást, mely eredményre nem vezethetett.

A védő a fellebbezésének indokolásában és a másodfokú nyilvános ülésen több oldalról sérelmezte a személyi bizonyítás anyagának értékelését, így elsősorban kifogásolta, hogy a bíróság olyan tanúk vallomására alapította a tényeket, akik a vádlottal szemben általuk is kinyilatkoztatva haragot

éreznek, másfelől az orvosszakértői megállapításokat sem mérlegelte gondosan a bíróság, mely elsősorban helytelen ténybeli következtetések folytán megalapozatlanságot is eredményezett. A védő indokait a másodfokú bíróság nem találta alaposnak. Kétségtelen, hogy a bíróság a tényeket egyfelől olyan személyek tanúvallomására alapozta () akik a vádlottra - a sértettel szemben kifejtett magatartása miatt - haragudtak. Önmagában a szomszédok, illetve a hozzátartozónak nem minősülő volt rokon kifejezésre juttatott haragja azonban nem támaszt ésszerű kételyt a vallomások hitelt érdemlőségével szemben, figyelemmel arra a tényre is, hogy a vallomások egymást kiegészítik, és összhangban állnak részben olyan közvetlen, részben olyan közvetett tanúvallomásokkal, melyek az orvosszakértői véleményre is tekintettel a vádlott bűnösségét megalapozó tényállást bizonyítják. A terhelő bizonyítékok kölcsönhatása vitathatatlanul rögzíthető. A vádlott a cselekménysor első részére kiterjedő bántalmazást a tárgyaláson egyes tanúvallomásokra tett észrevételeiben nem vitatta. E vallomása is az ítéleti tényállást támasztja alá (l. pl. 15. számú tárgyalási jegyzőkönyv 10. oldal 4. bekezdés, 13. oldal 7. bekezdés, 27. oldal 7. bekezdés).

A védő az orvosszakértői bizonyítás adatait is kétségesnek találta. Ezzel szemben az elsőfokú bíróság a tanúvallomásokat is értékelve, tényből tényre helyesen következtetve állapította meg, hogy a vádlott a sértettet hosszabb időn keresztül, a külvilág által is részben felismerhetően bántalmazta. A rendőrség és a gyámhatóság előtt a családban megvalósuló erőszakot emberileg érthető módon titkolta, ezért, és a hatóság nem kellően alapos eljárása miatt nem derült fény időben a vádlotti tettlegességre.

Az élet kioltásához vezető cselekmény jellegzetessége volt - ami tipikus egyébként ilyen jellegű ügyekben -, hogy kívülálló közvetlen szemtanú nem észlelte a vádlotti durva tettlegességet. A korábbi bántalmazásokból, abból, hogy a vádlott és a sértett ketten éltek egy ingatlanban, és kizárható az elesés útján vagy más által okozva a sérülések keletkezése, figyelembe véve az orvosszakértői véleményt és a helyszín adatait is, az elsőfokú bíróság a közvetlen bizonyítékok alapján megállapított tényekből a közvetett bizonyítás szabályainak és a logika rendjének megtartásával helyesen következtetett arra, hogy a vádlott ütlegette olyan súlyosan a sértettet, nyakát is megragadva, mely halálának bekövetkezéséhez vezetett.

Az elsőfokú bíróság törvényesen vont következtetést a vádlott bűnösségére, és a cselekmények jogi minősítése is megfelel az anyagi jognak.

A cselekménysor első részében írt elkövetési magatartást a törvényszék helyesen minősítette a Btk. 164. § (1) bekezdésébe ütköző és a (6) bekezdés c) pontja szerint a bűncselekmény elhárítására idős koránál fogva korlátozottan képes személy sérelmére elkövetett testi sértés büntette kísérletének, figyelemmel a Btk. 10. § (1) bekezdésére. A vádlott ugyanis több hónapon keresztül bántalmazta az arcán, és test szerte a 1945-ös születésű, a cselekmény elkövetése idején 69 éves sértettet kézzel, valamint részben egy kerti kapa nyelével is a hátán. Más által is jól látható, vérömlennyel járó sérüléseket okozott a sértett arcán, nyakán, mellkasán. Figyelembe véve az ügyben feltárható alanyi és tárgyi tényezőket, megalapozottan lehet elsősorban a tárgyi oldali elemek alapján arra következtetést vonni, hogy a vádlott a testi épség megsértése kapcsán egyenes, a súlyos sérülésre nézve pedig eshetőleges szándékkal cselekedett. A súlyos eredmény azonban nem következett be, viszont a sértett az életkoránál fogva egyértelműen védekezésre korlátozottan volt képes, így a vádlott cselekménye a már felhívott törvényhely szerint a védekezésre életkoránál fogva korlátozottan képes személy sérelmére elkövetett súlyos testi sértés büntetvének kísérletét valósította meg. Az azonos sértett sérelmére, viszonylag rövid időközökben elkövetett cselekmény a Btk. 6. § (2) bekezdés értelmében folytatólagosan elkövetett. A bizonyítás anyagában az orvosszakértői vélemény alapján merültek fel arra adatok, hogy a vádlott általi verések valójában 8 napon túl

gyógyuló, bordatöréses sérüléseket is okozhattak. Mindezt azonban a vád és az elsőfokú ítélet sem látta igazoltnak. A tettazonosság elvének sérelme nélkül az ítélőtábla vonhatott volna következtetést a súlyos sérülések bekövetkezésére, mely a testi épség elleni cselekmény befejezett voltát eredményezné, azonban úgy ítélte meg, hogy valóban nincsenek kétséget kizáró bizonyítékok arra, hogy a bordatöréssel járó sérüléseket a vádlott okozta.

Megfelel a törvénynek az élet elleni cselekmény minősítése is azzal, hogy a vádlott terhére a Btk. 7. §-a szerint az elsőfokú ítéletben hivatkozott eshetőleges szándékkal szemben az egyenes ölési szándékot kell megállapítani. E körben az ügyészi fellebbezés és a főügyészi észrevétel alapos volt. A vádlott test szerte ütötte a sértettet, de elsősorban a nyak megragadása és a nyelvcsont nagy erővel történő eltörése az egyenes ölési szándékot támasztja alá. Az elkövetés adott pillanatában a vádlott - a fojtásként is megjelenő magatartásrész kifejtésekor - a sértett életét ki akarta oltani. A nyak nagy erejű megragadását, a fojtást a követett ítélkezési gyakorlat és a természetes szemlélet is direkt szándékú emberölésnek tekinti. Ennek megfelelően a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet indokolását módosítva azt állapította meg, hogy a vádlott egyenes ölési szándékkal cselekedett. Az ügyészi fellebbezés alapos volt, megjegyzi azonban a bíróság, hogy a szándék formájával kapcsolatban megállapítottak olyan un. jogi tudati tények, melyek nem alkotják a történeti tényállás részét, hanem a jogi indokolásba tartoznak (Kúria Bhar.II.502/2014/15.II.3., Bfv.II.1256/2015/6., Debreceni Ítélőtábla Bf.II.516/2014/24., Bf.II.128/2016/7.). Ezért az elsőfokú ügyész tévesen hivatkozott arra a fellebbezésében, hogy a jogkérdésben elfoglalt, egyébként valóban nem helyes elsőbírósági álláspont helytelen ténybeli következtetés folytán megalapozatlansági okot jelent. Egyes tudati tények - mint például a csalásnál a passzív alanyi megtévesztése, a csalárd eljárás felismerése, vagy az orgazdnál a megszerzett dolog lopott voltának ismerete - valóban a tényállásba tartozó un. történeti tudati tény, a szándék formája azonban e körbe nem vonható, és a tényálláshoz kötöttség elvének sérelme nélkül a másodfokú eljárásban szabadon megváltoztatható.

Az elsőfokú bíróság a 3/2013. Büntető jogegységi határozat iránymutatásában meghatározott és megalapozottan feltárt alanyi és tárgyi tényezőkből okszerűen vont következtetés a vádlott ölési szándékára, az indokolás a fentiek szerint csak annyiban volt helyesbítendő, hogy e szándék egyenes és nem eshetőleges. A vádlott elkövetéskor aktuális tudattartalmára, ezáltal szándékára a feltárható alanyi és tárgyi tényezők tükrében lehet következtetést vonni. A vádlott a nála gyengébb fizikumú sértettet test szerte ütötte, számos sérülést okozva, valamint nagy erővel kézzel eltörte a nyelvcsontját. A vádlott és a sértett viszonya nem volt kiegyensúlyozott, a cselekmény konkrét motívuma ugyan nem volt feltárható, de a tárgyi tényezők mellett az alanyi körülmények is az ölési szándékot igazolják.

Az ölési szándék vitathatatlan megállapítása folytán a vádlotti cselekmény halált okozó testi sértés büntetnének nem minősíthető. Ez ellen szól ugyanis határozottan a halálhoz vezető sérülés, a nyak csontjának eltörése, mely eredményre nézve a gondatlanság megállapítása kizárt. A vegyes bűnösséggel megvalósítható halált okozó testi sértés megállapítására akkor kerülhet sor, ha az elkövető a testi épség megsértése kapcsán szándékosan viszi véghez az elkövetési magatartást, az eredményre nézve azonban csak gondatlansága áll fenn. Az irányadó tényállás alapján szóba sem kerülhet az eredményre nézve a gondatlanság, ezért a másodfokú bíróság törvényesnek tartotta az elsőfokú bíróság azon döntését, mely szerint a vádlott ölési szándékkal cselekedett.

Az emberölést egyrészt a különös kegyetlenséggel elkövetés minősíti súlyosabban a Btk. 160. § (2) bekezdés d) pontja szerint. E részben alapos volt az ügyészi vádmódosítás és az elsőfokú ítélet jogi álláspontja is.

A 3/2013. Büntető jogegységi határozat II. 4. pontjában meghatározott iránymutatás szerint a különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés megállapításánál elsősorban emberienségi, valamint erkölcsi szempontok a meghatározók. A különös kegyetlenség fogalma alá az átlagost lényegesen meghaladó szenvedéssel járó, rendkívüli embertelenséggel elkövetett ölési cselekmények vonhatók. E minősítő körülmény megállapítható eszköz nélküli, kézzel, lábbal történő bántalmazásnál is. A sértettnek okozott sérülések nagyobb száma, súlya, jellege alapján, figyelembe véve a bántalmazás intenzitását is, általában következtetés vonható az elkövető embertelenségére.

Az élet kioltása, az emberölés mindig embertelen cselekedet. Jelen esetben azonban elsősorban a tárgyi oldali elemek alapján, mint a sérülések nagyobb száma (20 rendbeli sérülés), azok kiterjedt volta, a vádlott által véghezvitt bántalmazás és a sértett halálához bekövetkezett idő alapján, mérlegelve a perbeli előzményeket és a sértett kiszolgáltatott helyzetét is, a másodfokú bíróság is úgy ítélte meg, hogy az elkövető olyan fokú embertelenségére lehet vonatkoztatni, mely a különös kegyetlenséggel elkövetést alapozza meg. A vádlott testvére életét oltotta ki. Hangsúlyos, hogy a halálhoz nem a fojtás által kiváltott fulladás, hanem olyan traumás sokk vezetett, mely a sértettnek nagy fájdalmakat okozott. Amint a fellebbviteli főügyész helyesen hivatkozott rá az észrevételében, önmagában a cselekménynek a sértett megfojtásával való megvalósítása nem alapozza meg az emberölés különös kegyetlenséggel történő minősítését. (BH2003. 490.). A felülbírált ügyben azonban a sértett halálát nem a fojtás idézte elő önmagában, hanem olyan traumás sokk, mely sok sérüléssel járó bántalmazás eredménye, melynek része volt az egyébként közvetlen életveszélyt előidéző nyelvcsonttörés. Összegezve, ezért a másodfokú bíróság törvényesnek találta a különös kegyetlenséggel elkövetés megállapítását. Az elsőfokú ítélet indokolásában felhívott BH2005. 131. és BJD.8887. számú döntések az ítélkezést valóban orientálják, megjegyzendő azonban, hogy jelen ügytől eltérő tényálláson - a sértett gondozásának elmulasztása - alapszanak, ezért a vádlotti cselekmény jogi megítélésénél nem bírtak jelentőséggel.

Törvényes a Btk. 160. § (2) bekezdés k) pontjában írt minősítő körülmény megállapítása is. A sértett ugyanis idős, az ölés idején 70 éves életkoránál fogva a védekezésre korlátozottan képes személynek minősül. Az irányadó tényállás alapján a védekezésre képtelenség nem igazolható, ezért a cselekmény nem minősülhet a Btk. 160. § (2) bekezdés j) pontja szerint. A nyugdíjkorhatárt meghaladó 70 éves életkor, figyelemmel a sértett megromlott egészségi állapotára is, azonban a védekezésre korlátozottan képes voltát egyértelműen alátámasztja, így helyes a minősítés, figyelemmel a 3/2013. Büntető jogegységi határozat II. 11. pontjában foglaltakra is.

Az elsőfokú bíróság a büntetés kiszabása során irányadó körülményeket alapvetően helyesen feltárta. Az egyenes ölési szándék megállapítása miatt azonban az eshetőleges szándék nem enyhít. A vádlott személyiségzavara tényszerűen megállapítható, azonban beszámítási képességét nem érintette, így érdemi enyhítő hatással nem bír. Az elbírált büntett súlyához képest az időmúlás szintén súlytalan, azonban a büntetlen előélet valóban releváns enyhítő tényező, mint ahogy a vádlottnak a másodfokú nyilvános ülésen jól tetten érhető megbánása is.

A bűnösségi körülmények részbeni módosítása ellenére a másodfokú bíróság nem tartotta alaposnak a büntetés súlyosítására, a vádlottal szemben életfogytig tartó szabadságvesztés alkalmazására irányuló ügyészi fellebbezést. A legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének felső határában meghatározott 20 éves tartamú fegyházbüntetés ugyanis - figyelembe véve a vádlott életkorát, részbeni megismerését, a büntetlen előéletét - alkalmas a büntetési célok elérésére és megfelel a büntetéskiszabási elveknek is, tetterányos, ezért lényeges súlyosítása nem indokolt.

A büntetéskiszabás tekintetében a másodfokú bíróság még a következőket emeli ki. A Btk. 79. §-a szerint a büntetés célja a társadalom védelme érdekében annak megelőzése, hogy akár az elkövető, akár más bűncselekményt kövessen el (egyéni és általános megelőzés). A Btk. 80. § (1) bekezdése szerint a büntetést e törvényben meghatározott keretek között, a céljának szem előtt tartásával úgy kell kiszabni, hogy igazodjon a bűncselekmény tárgyi súlyához, a bűnösség fokához, az elkövető társadalomra veszélyességéhez, valamint az egyéb enyhítő és súlyosító körülményekhez. A büntetés kiszabása során igen hangsúlyos az egyéniesítés, valamint a szankciónak a tett arányához igazodása, emellett több vádlottas ügyben figyelemmel kell lenni az ítélet belső arányosságára is.

A büntetéskiszabás során a büntetőjog általános elveire, és az Alaptörvényből fakadó alkotmányos követelményekre is figyelemmel kell lenni. „A büntetéssel történő jogkorlátozásnak meg kell felelnie az arányosságnak, a szükségszerűségnek és az ultima ratio elveinek” (1214/B/1990 AB határozat). A szankció arányossága azt is jelenti, hogy a hasonló tett elkövetőit hasonló büntetéssel kell sújtani az elkövetett tethöz, és a bűnösség mértékéhez is viszonyítva, de az arányosság vizsgálata a sérelem, a kár, a bűnösség foka, a bűncselekmények súlya egybevetését is feltételezi. Az arányosság jelenti a tett arányosságát, de a büntetésnek az elkövető személyiségéhez is igazodnia kell. Az egyéniesítés azonban nem sértheti a bírói gyakorlat egységének elvét, amely a jogbiztonság és a törvény előtti egyenlőség szempontjából alapvető. Ennek megfelelően a hasonló súlyú bűncselekményekre, illetve hasonló személyi körülményekkel jellemzett elkövetőkkel szemben nem szabad lényegesen eltérő szankciókat alkalmazni. Az egyes bűncselekmények természetéhez és a súlyához igazodó büntetési rendszer és a büntetéskiszabás normatív előírásain nyugvó büntetések együttesen szolgálják a jogállami büntetés funkcióját, a társadalom védelmét, a szankcióval történő arányos és megérdemelt viszonzást, valamint a speciális és generális prevenciót. A büntetés kiszabása során figyelembe kell venni a már idézetteknek megfelelően a bűnelkövető személyi körülményeit, többek között az előéletét (23/2014. (VII.15.) AB határozat III. rész 42. bekezdés).

A büntetés kiszabása során az ítéletábra a felhívott elvekre is figyelemmel volt, amikor nem találta alaposnak a súlyosítást célzó ügyészi fellebbezést. E körben külön felhívja a BH2010. 139. számú döntésben foglaltakat (Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.580/2009), mely szerint az 58 éves, büntetlen vádlottal szemben a több okból súlyosabban minősülő emberölés miatt kiszabott határozott ideig tartamú szabadságvesztés is törvényes.

Az ítéletábra nem találta alaposnak az enyhítést célzó védelmi fellebbezést sem. A két okból súlyosabban minősülő, testvére sérelmére emberölés büntettét elkövető vádlottal szemben a törvény szigorát kell alkalmazni, a büntetés enyhítése szóba sem kerülhetett.

A maximális, 10 éves tartamban meghatározott közügyektől eltiltás mellékbüntetés mindenben törvényes.

Az elsőfokú bíróság a törvénynek megfelelően döntött a feltételes szabadságra bocsáthatóság legkorábbi időpontjának meghatározásáról, az előzetes fogvatartás beszámításáról, a lefoglalt bűnjelekről és a bűnügyi költség viseléséről is. A feltételes szabadságra bocsáthatósággal kapcsolatos rendelkezésnél ugyanakkor megjegyzi a másodfokú bíróság, hogy szükségtelen a 3 hónapos időtartam külön megjelölése, mert a 20 éves tartamú szabadságvesztésnél nyilvánvaló, hogy a feltételes szabadságra bocsáthatóságnál indifferens a jelzett időtartam - mert a vádlott legkorábban több mint 13 év elteltével bocsátható feltételes szabadságra -, elégséges ezért annak rögzítése, hogy a vádlott legkorábban a büntetés 2/3-ad részének kitöltését követő napon részesíthető a kedvezményben.

A kifejtettekre figyelemmel a Debreceni Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Be. 371. § (1) bekezdés alkalmazásával a tényállás és az indokolás kiegészítésével, alapvetően helyes indokainál fogva helybenhagyta.

A másodfokú bíróság a vádlott által az elsőfokú ítélet kihirdetésétől a másodfokú elbírálásig előzetes letartóztatásban töltött időt a Btk. 92. § (1) bekezdése alapján számította be a szabadságvesztésbe.

A másodfokú eljárásban felmerült és a bűnösnek kimondott vádlottat terhelő bünyügyi költséget az ítéltábla a Be. 381. § (1) bekezdése alapján állapította meg.

Debrecen, 2016. december 5.

Dr. Háger Tamás sk.
a tanács elnöke

Dr. Gömöri Olivér sk. . Bakó József sk.
előadó bíró bíró

ZÁRADÉK: A Debreceni Törvényszék 24.B.176/2016/25. számú ítélete a másodfokú határozat által a mai napon jogerőre emelkedett és végrehajtható.

Debrecen, 2016. december 5.

Dr. Háger Tamás sk.
a tanács elnöke

A kiadmány hitelül
tisztviselő